

УДК: 334. 711

Кисельова Віолетта Олегівна –

студентка 4 курсу

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

Violetta O. Kyseliova –

4th year Bachelor's student of

the Institute of Public Prosecutor and Criminal Justice,
Yaroslav Mudryi National Law University
(77 Pushkinska Street, Kharkiv, 61024, Ukraine)

Особливості досудової санації за Кодексом з процедур банкрутства

Стаття присвячена науковому та законодавчому визначенню поняття «санація юридичної особи». Розглянуто та проаналізовано положення нового Кодексу з процедур банкрутства щодо особливостей проведення процедури санації до відкриття провадження у справі про банкрутство. Взято до уваги основні переваги досудової санації, як нового механізму запобігання банкрутства та відновлення фінансової стабільності юридичної особи на довгостроковий час.

Ключові слова: юридична особа, банкрутство, Кодекс з процедур банкрутства, санація, досудова санація, відновлення платоспроможності.

Статья посвящена научному и законодательному определению понятия «санация юридического лица». Рассмотрены и проанализированы положения нового Кодекса с процедур банкрутства относительно особенностей проведения процедуры санации до открытия производства по делу о банкрутстве. Принято во внимание основные преимущества досудебной санации, как нового механизма предотвращения банкрутства и восстановления финансовой стабильности юридического лица на долгосрочный период.

Ключевые слова: юридическое лицо, банкрутство, Кодекс из процедур банкрутства, санация, досудебная санация, восстановление платежеспособности.

V.O. Kyseliova Peculiarities of Pre-Trial Sanation under the Code of Bankruptcy Procedures

The article is devoted to the scientific and legislative definition of the concept of "sanation of the legal entity". The provisions of the new Code of bankruptcy procedures on the peculiarities of the sanation procedure before the opening of bankruptcy proceedings are considered and analyzed. The main advantages of pre-trial sanation were taken into account as a new mechanism for bankruptcy prevention and restoration of the financial stability of the legal entity for the long term. Debt insolvency statistics are analyzed. Bankruptcy prerequisite revealed. Attention is drawn to the fact that the introduction of the new Bankruptcy Code introduces new opportunities for business safeguards, including pre-trial sanation. The procedure of pre-trial sanation was considered and studied in detail, its difference from the sanation in the bankruptcy case. Many different scientific definitions of the concept of "remediation" are considered. The feasibility of treating remediation by many methods has been analyzed. The conditions under which the procedure of sanation or pre-trial sanation can be considered successful are indicated. The author's attitude to the idea of pre-trial readjustment, its benefits in terms of saving time and resources are revealed. The Bankruptcy Code has been analyzed and certain features of pre-trial sanation have been identified: who initiates pre-trial sanation procedure, which is a "sanation plan", for which the debtor convenes a general meeting of creditors, the difference being "secured" and "unsecured" creditors, the special role of the Economic Court in the gradual implementation of pre-trial sanation, for which the arbitration manager, in which case the court refuses to approve the pre-trial sanation plan, what are the consequences of implementing the sanation plan.

Keywords: legal entity, bankruptcy, The Code of bankruptcy procedures, rehabilitation, pre-trial sanation, solvency restoration.

Постановка проблеми. Досвід багатьох розвинених країн вказує на важливість процедури санації як невід’ємного механізму управління кризовою ситуацією, яка може відбутися з будь-якою юридичною особою. Недосконалість вітчизняного законодавства призвела до відсутності практичного досвіду успішного проведення санації. У зв’язку з цим виникає необхідність детального розгляду процедури санації, а також особливостей досудової санації, як інструменту своєчасного оздоровлення юридичної особи до відкриття провадження у справі про банкрутство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями визначення та сутності процедури санації та досудової санації займалась досить велика кількість як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких: О. О. Терещенко, І. І. Тітов, К. В. Багацька, Н. Г. Пігуль, Т. М. Білоконь, О. В. Панасенко, А. В. Череп, В. О. Федорова, Г. В. Булкот, І. М. Зеліско, Є. М. Андрущак.

Невирішені раніше проблеми. Запровадження нового Кодексу з процедур банкрутства в Україні імплементує нові можливості захисних механізмів для бізнесу. Вивчення нової процедури досудової санації, як інструменту запобігання банкрутства юридичної особи.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд та детальне вивчення питання удосконалення процедури досудової санації за положення нового Кодексу з процедур банкрутства.

Виклад основного матеріалу. За останні роки, неплатоспроможність боржника зростає, в результаті чого виникає потреба в ініціюванні процедури банкрутства. В першу чергу передумовами банкрутства, як головної проблеми держави є умови сучасної фінансової нестабільності. Статистика процедур банкрутства, за рахунок своєї довготривалості (в середньому близько чотирьох років), значно впливає на показники нашої країни в рейтингу Doing Business, в результаті чого, на внутрішню та зовнішню інвестиційну привабливість. [9] Запровадження нових правил, які містяться в Кодексі з процедур банкрутства, що набув чинності 21 жовтня 2019 року, має на меті прискорення, а також підвищення ефективності судових проваджень у справах про банкрутство,

обов’язкову імплементацию нових захисних механізмів для бізнесу та, при цьому, залучення іноземних інвестицій в економіку України.

На сьогоднішній день, законодавство передбачає найефективніший засіб запобігання банкрутству – фінансова санація. Термін « санація» походить від лат. Sanare, що означає « оздоровлення» або « видужання». [3] Санація є об’єктом багатьох досліджень вчених, проте серед них відсутня єдина думка щодо трактування цього поняття.

Так, І. М. Зеліско вважає, що санація – це одна з найважливіших ланок економічної політики первинної ланки економіки, за допомогою якої може бути подолана криза, забезпечене економічне зростання та збалансування діяльності окремого підприємства. [4] О. О. Терещенко представляє санацію як « систему фінансово – економічних, виробничо-технічних, організаційно – правових, соціальних заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності, ліквідності та прибутковості підприємства – боржника». [5] Слід звернути увагу і на визначення санації крізь призму досліджень І. І. Тітова, а саме : санація – це оздоровлення неспроможного боржника, надання йому з боку власника майна, кредиторів та інших юридичних і фізичних осіб (у тому числі, зарубіжних) фінансової допомоги, спрямованої на підтримку боржника і запобігання його банкрутству. [2] Деякі вчені вважають найбільш вдалим науковим розкриттям поняття « санація», трактування О. М. Подерьогіна : « санація – це комплекс послідовних, взаємопов’язаних заходів фінансово -економічного, виробничо – технічного, організаційного та соціального характеру, спрямованих на виведення суб’єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення його прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді. [6]

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, по – перше, про неоднозначне наукове трактування поняття « санація» , по – друге, що санація – це досить складний процес, який потребує ґрунтовного дослідження діяльності юридичних осіб, а також запровадження ефективних механізмів оздоровлення їх фінансово – правового становища. Процедуру санації можна вважати

успішною, якщо за допомогою зовнішніх і внутрішніх фінансових джерел, проведення певних організаційних удосконалень юридична особа виходить із кризи, уникаючи оголошення банкрутства, нормалізує роботу та забезпечує свою прибутковість і конкурентоздатність довготривалий час.

Новий Кодекс з процедур банкрутства розрізняє « санацію» та « досудову санацію». Так, під санацією розуміється система заходів, що здійснюється під час провадження у справі про банкрутства з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово – господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно – правової та виробничої структури боржника. Досудова санація (санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутства) – це система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати засновник (учасник, акціонер) боржник, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інші особи з метою запобігання банкрутству боржника шляхом вжиття організаційно – господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово – економічних, правових заходів відповідно до законодавства до відкриття провадження у справі про банкрутство. [1]

Порівняно з судовою процедурою досудова санація є більш вигідною з погляду економії часу та ресурсів. Скорочується тривалість підготовки до проведення та зменшуються витрати, оскільки не здійснюється порушення провадження у справі про банкрутство. [7, ст. 99] Ідея досудової санації є досить позитивною, оскільки, в першу чергу, вона дозволяє без репутаційних ризиків отримати відповідний час і вирішити питання щодо погашення боргів перед кредиторами. Головною відмінністю досудової санації та її головною перевагою є те, що вона проводиться до відкриття провадження у справі про банкрутство. Так, у разі прийняття господарським судом заяви про банкрутство підприємства, на офіційному сайті Вищого господарського суду України публікується відповідне оголошення та вноситься інформація

до Єдиного реєстру підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство. Але, на відміну від механізму банкрутства, в разі початку досудової санації, публікується тільки оголошення про прийняття судом до розгляду заяви про затвердження плану санації боржника, що значно зменшує репутаційні втрати компанії в порівнянні з процедурою банкрутства. [8] Аналіз положень Кодексу України з процедур банкрутства, дає змогу виділити особливості досудової санації, а саме:

1. Процедуру санації до відкриття провадження у справі має право ініціювати боржник за рішенням засновників (учасників, акціонерів) боржника.

2. Досудова санація здійснюється відповідно до плану санації з додатком ліквідаційного та фінансового аналізів, які свідчать про вигідність для кредиторів виконання плану санації порівняно з ліквідацією боржника, а також підтвердження здатності боржника виконувати умови плану санації.

3. Якщо план санації передбачає розстрочення / відстрочення / списання (прощення) боргів чи їх частин, план санації вважається схваленим без необхідності голосування органом стягнення в частині задоволення вимог з податків, зборів. При цьому податковий борг, який виник у строк, що передував трьом рокам до дня проведення зборів кредиторів, визнається безнадійним та списується, а податковий борг, який виник пізніше розстрочується / відстрочується або списується на умовах плану санації, що мають бути не гіршими, ніж умови задоволення вимог кредиторів, які проголосували за схвалення плану санації.

4. Для схвалення плану санації боржник скликає збори кредиторів не раніше, ніж через 10 днів після розміщення оголошення про проведення зборів кредиторів на офіційному веб – порталі судової влади України шляхом письмового повідомлення всіх кредиторів, які відповідно до плану санації беруть участь у санації:

- якщо план санації передбачає участь у санації забезпечених кредиторів, такий план має бути схвалений у кожній категорії забезпеченими кредиторами, які володіють 2/3 голосів кредиторів від загальної суми

забезпечених вимог, включених до плану санації, у такій категорії:

а) вимоги забезпечених кредиторів, які є заінтересованими особами стосовно боржника, не враховуються для цілей голосування при схваленні плану санації;

б) при зміні пріоритеті вимог забезпечених кредиторів, план санації має бути схвалений кожним таким кредитором;

- кредитор стає незабезпеченим кредитором у частині вимог плану санації, від яких він відмовився, перебуваючи попередньо у статусі забезпеченого кредитора. План санації має бути схвалений у кожній категорії незабезпеченими кредиторами, які володіють більше ніж 50% від загальної суми незабезпечених вимог, включених до плану санації, у такій категорії.

5. Боржник протягом 5 днів з дня схвалення кредиторами лану санації подає до господарського суду за місцезнаходження боржника заяву про затвердження плану санації.

6. Господарський суд виносить ухвалу про прийняття або відмову у прийнятті заяви про затвердження плану санації або повертає заяву з підстав, передбачених ст. 174 ГКУ протягом 5 днів з дня її отримання.

7. За заявою боржника/кредитора господарський суд протягом 5 днів проводить судові засідання з питань призначення керуючого санацією та обмеження дії мораторію на задоволення вимог кредиторів.

8. Господарський суд розглядає заяву про затвердження плану санації не пізніше 1го місяця і за відсутності підстав для відмови у затвердженні плану санації - суд виносить ухвалу про затвердження плану санації, якою також скасовується мораторій:

а) суд постановляє ухвалу про відмову у затвердженні плану санації, якщо :

- боржником надані недостовірні відомості;

- кредитор, який не брав участі у голосуванні або голосував проти схвалення плану санації доведе, що при ліквідації боржника, вимоги були б задоволені в розмірі, що є більшим порівняно з вимогами, що можуть бути задоволені до умов плану санації;

- при схваленні плану санації були допущені порушення законодавства, що могли

вплинути на результат голосування загальних зборів кредиторів;

б) при цьому, постановлення ухвали про відмову в затвердженні плану санації не є перешкодою для повторного схвалення такого плану загальними зборами кредиторів;

в) ухвала господарського суду про відмову про затвердження плану санації скасовує мораторій.

9. Затверджений план санації є обов'язковим для всіх кредиторів. При цьому кредитор і боржник шляхом укладення договору можуть змінити права і обов'язки у плані санації, якщо така зміна не надає кредитору певні переваги порівняно з умовами плану санації.

10. Господарський суд може припинити процедуру санації за заявою боржника/кредитора, якщо будуть підстави вважати, що план санації не буде виконаний. При цьому, ухвала ГС про припинення процедури скасовує заходи, вжиті судом, а план санації вважається розірваним, вимоги кредиторів відновлюються в повному розмірі у незадоволеній частині.

11. За результатами виконання плану санації боржник/керуючий санації подає до суду заяву про затвердження звіту про виконання плану санації. Суд розглядає заяву протягом 10 днів. Про затвердження звіту або відмову у затвердженні суд постановляє ухвалу. Ухвала про затвердження скасовує всі заходи, вжиті судом. [1]

Зважаючи на вищевикладене, можна виокремити додатково деякі переваги досудової санації: по – перше, заходи санації до відкриття провадження у справі про банкрутство забезпечують більше шансів на успішне оздоровлення юридичної; по-друге, індивідуальний план санації до конкретної юридичної особи з врахуванням її специфіки дозволяє попередити негативні наслідки, а також досягти ефективного відновлення платоспроможності боржника до порушення справи про банкрутство; по-третє, на відміну від судової санації, де призначений судом керуючий санацією бере на себе всі функції управління боржником, у досудовій санації керівництво компанії має змогу безпосередньо приймати участь у проведенні заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, тобто в даному випадку відсутній жорсткий судовий контроль.

Висновок. Ефективним механізмом, здатним запобігти кризовим ситуаціям, що можуть відбутися з будь-якими юридичними особами є фінансова санація. Визначень щодо даного поняття є велика кількість, однак серед науковців відсутня єдина думка щодо сутності санації. Новий Кодекс з процедур банкрутства передбачає визначення «санації» та «досудової санації». Переваги досудової санації очевидні, основною з яких є те, що санація здійснюється до порушення справи про банкрутство, при цьому заходи досудової санації можуть запобігти банкрутству та знизити витрати підприємства на погашення боргу.

А також, досить важливим є те, що інформація про незадовільний фінансовий стан боржника не розголошується, зберігаючи репутацію останнього.

Процедура санації до відкриття провадження у справі дозволяє зберегти стабільність економіки, здійснюючи успішне оздоровлення юридичної особи, при цьому слід застосовувати захисні механізми не лише при наявності загрози визнання юридичної особи банкрутом, але і за короткострокових фінансових труднощів, аби запобігти розвитку кризової ситуації.

Положення Кодексу з процедур банкрутства передбачають особливості досудової санації, які виражають необхідність розробляти для конкретного боржника індивідуальні плани санації, враховуючи його специфіку для ефективного відновлення платоспроможності боржника до порушення справи про банкрутство.

Список використаних джерел:

1. Кодекс з процедур банкрутства в редакції: Закон України від 21. 10. 2019 р. № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст. 74.
2. Титов М. І. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти / за наук. ред. В.М. Гайворонського. Х.: Фірма «Консум», 1997. 192 с.
3. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. 3-ге вид., випр. і доп. Київ : Знання-Прес, 2009. 299 с.
4. Зеліско І. М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. К.: КОМПРИНТ, 2015. 320 с.
5. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2008. 412 с.
6. Бухтіарова А. Г., Семенець В. П. Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України. *Теоретичні підходи до трактування сутності поняття санації підприємства*: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 23 листопада 2017 р.). Суми, 2017. С. 68–72.
7. Полінкевич О. М., Лещук В. П. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2011. 398 с.
8. Драчевська О. О. Санація – порятунок репутації компанії. *Європейська Бізнес Асоціації*: електр. публікації. 10. 01. 2019 р. URL: <https://eba.com.ua/article/sanatsiya-poryatunok-reputatsijni-kompaniyi/> (дата звернення: 09. 11. 2019).
9. Грабовий А. А. Новий порядок банкрутства в Україні на захисті кредиторів. Національна Асоціація Адвокатів України: електр. публікації. 31. 10. 2019. URL: <https://unba.org.ua/publications/4819-novij-poryadok-bankrutstva-v-ukraini-na-zahisti-kreditoriv.html> (дата звернення: 07. 11. 2019).

References:

1. Kodeks z procedur bankrutstva v redakciyi: Zakon Ukrayiny vid 21. 10. 2019 r. № 2597-VIII. (2019). *Vidomosti Verhovnoi Radi Ukrayiny*. 19, art. 74.
2. Titov M.I. (1997). Bankrutstvo: materialno-pravovi ta procesualni aspekti. Za nauk. red. V.M. Gajvoronskogo. H.: Firma “Konsum” [in Ukrainian].

3. Azarenkova G. M., Zhuravel T. M., Mihajlenko R. M. (2009) *Finansi pidpriyemstv: navch. posib. dlya samost. vivch. disc. M-vo osviti i nauki Ukrayini. 3-tye vid., vipr. i dop.* Kyiv: Znannya-Pres [in Ukrainian].
4. Zelisko I.M. (2015) *Upravlinnya finansovoyu sanaciyeyu pidpriyemstva: navch. posib.* K.: KOMPRINT [in Ukrainian].
5. Tereshenko O.O. (2008) *Finansova sanaciya ta bankrutstvo pidpriyemstv: navch. posib.* K.: KNEU [in Ukrainian].
6. Buhtiarova A.G., Semenec V.P. (2017) *Problemi i perspektivi rozvitku finansovo-kreditnoyi sistemi Ukrayini. Teoretichni pidhodi do traktuvannya sutnosti ponyattya sanaciyi pidpriyemstva: Abstracts of Papers Proceedings of the 2nd All – Ukrainian Conference.* Sumi, 2017. S. 68–72 [in Ukrainian].
7. Polinkevich O. M., Leshuk V. P. (2011) *Finansova sanaciya ta bankrutstvo pidpriyemstv: navch. posib.* K. : CUL [in Ukrainian].
8. Drachevska O. O. (2019) *Sanaciya – poryatunok reputaciyi kompaniyi.* European Business Association: elektr. Publikaciyi. URL: <https://eba.com.ua/article/sanatsiya-poryatunok-reputatsijni-kompaniyi/> [in Ukrainian].
9. Grabovij A. A. (2019) *Novij poryadok bankrutstva v Ukrayini na zahisti kreditoriv.* National Bar Association of Ukraine: elektr. publikaciyi. 31.10.2019. URL: <https://unba.org.ua/publications/4819-novij-poryadok-bankrutstva-v-ukraini-na-zahisti-kreditoriv.html> [in Ukrainian].